

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקס

ערב שבת-קודש
פרשת מצורע
ו' בניסן ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

- לא לשכוח להכין היום לליל-הסדר:
- * לכוון את שעון-השבת על-פי הזמן הצפוי לסיום ה'סדר'.
- * להשאיר אש דלוקה (כמו 'נר נשמה') להדלקת נר יום-טוב ולבישול המאכלים בהג.
- * המכנינים פמוטות מיוחדים ליום-טוב, ידביקו בהם את הנרות עור היום.
- * לדאוג להפריש חלה מן המצות, אם טרם הפרישו במאפייה.
- * לברוק את המצות מחשש כפולות ונפוחות.
- * לצלות את הזרוע ולבשל את הביצה (והתפוח-אדמה לכרפס) בערב שבת.
- * לפורר את ה'חריין' (ולסוגרו היטב בכלי).
- * לנגב את עלי החסה, ובפרט בשביל ה'כורך'.
- * לטחון את החרוסת. לברוק את החסה מחרקים, לסוגרה ולאחסנה במקרר.
- * להכין הגדות לכולם (אסור לחפשן בשבת).
- * להכין מאכלים לתינוקות לשבת וליום-טוב.
- * המחליפים בבית-הכנסת פרוכת לקראת יום-טוב, יעשו זאת היום (ואם שכחו, יחליפיה לאחר כניסת החג, ועיין בשו"ע אדמוה"ז שטו,ז).

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

לוח השבוע

* בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' יש לקרוא הן את ההפטרה דשבת-הגדול ('וערבה') והן את ההפטרה של פרשת השבוע, 'אחרי' ('הלא כבני כושיים').

הכנות לשבת:

* אין לבשל לשבת זו מאכלי חמץ רביקים.
* רצוי לבשל רק מאכלים כשרים לפסח בכלי-פסח, ולהעבירם לכלים חד-פעמיים (כיון שיש חשש מהפירוורים) לצורך סעודות-שבת. בשעה שניגשים לתבשילי פסח, כדי להעבירם לכלים חד-פעמיים, יש לזכור להיות נקי מכל פירור חמץ.

* להשאיר חמץ בצמצום (ומוצנע מילדים) עבור כל בני המשפחה, כדי שיאכלוהו כולו ולא יודקו לעצות כיצד לבערו בהגיע הזמן.

* לאכול על שולחן ללא חריצים או כשהחריצים מכוסים (כנ"ל בכיסאות), כך שיוכלו לבער בנקל את הפירוורים, כגון בפריסת מפה חד-פעמית על השולחן, ומפית לחמץ לכל אחד ואחד.

* האוכלים את החמץ בליל שבת בקצה אחר של הבית, ישתדלו שיראו משם את הנרות.

* את הנרות יש להניח בקצה השולחן ולא על המפה, וזאת כדי שיהיה אפשר לאחר הסעודה לסלק את המפה.

* להכין מפות חד-פעמיות (ואם צריך לגזורן – לעשות זאת היום), וכלים חד-פעמיים. אם צריך, אפשר לקדש וליטול ידיים בכלים כאלה, אם יש בהם שיעור.

* להכין קיסמים לניקוי השיניים אחר סעודת שחרית. אודות שיניים תוחבות – יש שהתירו השנה על-ידי ניקוי בלבד, ויש שדנו להתיר הגעלה בכלי שני בשבת ('ע"פ שחל בשבת' פ"ז ס"ו ובהערות ה'מנחת שלמה' ע"ז).
* לוודא שהופרשו תרומות ומעשרות על כל פירות-העץ (גם לחג).

* להרכיב מסננת חדשה לפסח בפיות הברזים במטבח.

שחרית: אומרים 'מזמור לתודה'.

נשיא: היום אומרים את פרשת "זאת הנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה", שהיא כנגד שבט לוי.

שריפת החמץ: שורפים לפני השעה 11:30, כמו בערב-פסח בכל שנה. אין שורפים אותו בתנור שמבשלים או אופים בו משהו, אלא עושים עבורו מדורה נפרדת. ונכון לשרוף 'כזית', לקיים בו מצוות ביעור.

במקביל לביעור אין לשכוח לנער את החמץ העלול להימצא בכיסי ובקפלי הבגדים, ובפרט באלו של הילדים. כן לגבי החמץ העלול להימצא בתוך המכוננית (אם לא ניקו וברדקו שם לפני-כן), וכן בפחי האשפה (או לפוסלו מאכילת-כלב). ולסגור היטב את החמץ המיועד לסעודות שבת.

אין אומרים עתה 'כל חמירא'. גם מי ששכח ואמר זאת, יחזור ויאמר זאת בשבת אחרי הסעודה בשעת כילוי החמץ, לפני השעה 11:30.

בשנים תשל"ד ותשמ"א אמר הרבי את ה'יהי רצון' לאחר שריפת החמץ ביום ו' ערב שבת-קודש.

מצות מצווה: הנהגים בזה, אופים השנה בערב שבת-קודש אחר חצות היום (שו"ע אדמוה"ז תנח"ד). ומבטלים כרגיל את הפירוורים והבצק הנדבק בכלים (שלא ישכחו לבטלם אחר-כך).

עירובי-חצרות: הרבנים וכד' יזכרו לזכות היום (אפילו בין השמשות) לכל העיר את המצות של 'עירובי-חצרות' כדין הנעשה בכל שנה בערב-פסח (שו"ע אדה"ז שסח"ד). לפני-כן צריך להפקיר או לכלות את העירוב דאשתקד, כמובן.

אכילת חמץ, הכשרת כלים, עשיית מלאכה, תספורת ונטילת הציפורניים – מותרות כל היום.

יש ללבוש בגדים נאים, לערוך את השולחן ולהציע את המיטות כרגיל בכל שבת, ולא לזלזל חלילה בכבוד היום ובקדושתו.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ו' בניסן התשס"ה – י"ג בניסן התשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ו' בניסן	הלי טומאת מת. פרק טו-יז.	הלי קרבן פסח. פרק ג.	מ"ע קז.
ש"ק	ז' בניסן	פרק יח-כ.	פרק ד.	מ"ע קז.
א'	ח' בניסן	פרק כא-כג.	פרק ה.	מ"ע קז.
ב'	ט' בניסן	פרק כד-כה. הלי פרה אדומה... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מ"ע קז. קיג.
ג'	י' בניסן	פרק ב-ד.	פרק ז.	מ"ע קיג.
ד'	י"א בניסן	פרק ה-ז.	פרק ח.	מ"ע קיג.
ה'	י"ב בניסן	פרק ח-י.	פרק ט.	מ"ע קח.
ו'	י"ג בניסן	פרק יא-יג.	פרק י.	מ"ע קח.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ו' בניסן	4.04	4.57	5.20	6.16	9.25	12.41	1.13	7.09.1	7.34
ש"ק, ז' בניסן	4.03	4.55	5.18	6.15	9.24	12.41	1.13	7.10.5	7.35
א', ח' בניסן	4.01	4.54	5.17	6.14	9.23	12.41	1.13	7.11.2	7.36
ב', ט' בניסן	3.59	4.53	5.16	6.13	9.22	12.40	1.13	7.11.9	7.37
ג', י' בניסן	3.58	4.51	5.15	6.12	9.22	12.40	1.13	7.12.6	7.37
ד', י"א בניסן	3.56	4.50	5.13	6.11	9.21	12.40	1.13	7.13.3	7.38
ה', י"ב בניסן	3.55	4.49	5.12	6.10	9.20	12.40	1.13	7.14.0	7.39
ו', י"ג בניסן	3.53	4.47	5.11	6.09	9.20	12.39	1.12	7.14.7	7.40

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת וחג

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
מצורע	6.32	7.47	6.48	7.49	6.40	7.49	6.50	7.48
אחרי, שה"ג	6.37		5.53		6.45		6.54	
חג-הפסח	7.52	7.53	7.54	7.55	7.55	7.55	7.53	7.54

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מרו"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

נוצת עוף [כדי לאסוף מהחורים והסדקים]. הבודק מניח את החמץ שמוצא בשקית קטנה של נייר. בגמר הבדיקה מניח את השקית, הנוצה והגר שנתור בתוך כף עץ קעורה, עוטף הכל בנייר נוסף (מלבד ידית הכף שנשארת מחוץ לעטיפה), כורך חוט סביב הנייר כמה פעמים, מהדקו וקושרו. [צריך לזהר להוציא מהשקית את הרך ובו הברכות וכו'].

בין הברכה לתחילת הבדיקה אין לדבר כלל, אפילו מענייני הבדיקה. ונכון שלא לדבר כלל שלא מענייני הבדיקה כל זמן הבדיקה.

כתב רבנו הזקן: "ויעמיד מבני ביתו אצלו לשמוע הברכה שיברכו איש במקומו, ולא ישיהו בינתיים, ויזהרו לבדוק תחילה בחדר הסמוך למקום ששמעו הברכה", וכותב הרבי

שייחן [אבל לא בהכרח שכן יש לנהוג] שכוונתו היא, שמצווה לזכות גם את בני-ביתו (הגברים) בבדיקת החמץ, וכיוון שגם בעל-הבית בעצמו יברוק קצת – אין בזה סתירה לדין "מצווה בו יותר מבשלוהו".

את החמץ הנמצא בבדיקה שומרים כנ"ל, ושורפים למחרת בבוקר, כדלקמן.

אחר הבדיקה מבטלים את החמץ שלא מצאנו, באמירת "כל חמירא" (הראשון).

מכירת חמץ: נוהגים לעשות את הרב ל'מורשה', דהיינו מיופה-כוח למכירת החמץ [לכתחילה עושים זאת בכתב. חובה להוסיף בטפסים לפני ההחתמה את שם הרב. רושמים את פירוט המקומות שהחמץ נמצא בהם. אם אפשר, עושים זאת בצירוף 'קניין-סודר', ליתר תוקף. באיין-ברירה ניתן לייפות את כוח הרב גם בטלפון].

בבית האדמו"ר [כנראה – רק הרבי בעצמו] מוכרים את החמץ לרב בצירוף 'ערב-קבלן', והוא מוכרו לגוי. הרב מוכר את החמץ לגוי בשטר ובקניינים נוספים, עם 'ערב-קבלן' [הערב-קבלן עצמו מוכר את החמץ שלו כהלכה ליהודי אחר, ייתכן אף למי שמשתתף במסגרת המכירה הזאת, או מייפה את כוחו של רב אחר למכור את שלו]. בזמן האחרון אין

ביעור 'חמץ' רוחני יביא חירות אמיתית

— תרגום מאידיש —

ב"ה, יום ג' שהוכפל בו כי טוב,
פ' ויקרא אל משה,
ראש חודש ניסן,
ה'תשמ"ג ברוקלין, נ"י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פעמים רבות צויין כי כל חג מכיל הוראות כלליות ופרטיות, לא רק לימי החג עצמו, אלא גם לכל ימי השנה כולה, ובמיוחד חג הפסח – הראשון לכל החגים.

יום ג' שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א.ו. וראה אה"ת (בראשית לג.ב. ועוד) שמקשר זה עם טוב לשמים וטוב לבריות – קידושין מ.א. וראה פיה"מ להרמב"ם פאה בתחילתה. מכתב כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) נ"ע ב"ס"ה"מ תש"ט עמ' יח (השני). מכ' ומאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שם. ובפרש"י שם בסופו – דגם העבר נעשה טוב.

פ' ויקרא אל משה: להעיר אשר כפשוטם של כתובים בא בהמשך לס"פ פקודי, שנקרא בו ביום, "בחודש הראשון ג' באחד לחודש", ר"ח ניסן. וכ"כ בתנחומא ר"פ ויקרא. וצ"ע מגיטין ס, סע"א. שפרשת ויקרא גו' לא נימנית בין השמונה פרשות שנאמרו ביום שהוקם בו המשכן. ויקרא אל משה: והתורה היא נצחית ובכל נפש מישראל יש בה מבחינת משה ושייך כ"ז עכשיו (לקו"ת סד"ה ויקרא אל משה).

ראש חודש: הכולל כל ימי החודש כראש הכולל כל איברי הגוף (עט"ר בתחילתו). וראה ר"ה (ד, א): באחד בניסן כו' רגל שבו כו'.

ראש חודש ניסן: אותו יום נטל עשר עטרות (שבת פז, סע"ב וראה תורה עשר. תו"ש לפקודי מ סק"ט. ושי"ג) – הובא בפרש"י עה"ת ר"פ שמיני (מסדר עולם פ"ז), נשא ז"ב. שו"ע אדה"ז האו"ח סת"כ ס"ט. ובירושלמי שקלים בתחילתה שבו ביום נתרמה התרומה לקרבנות צבור (כולל – דאותו היום).

ראש חודש ניסן: ע"ד החסידות – ראה דרושי דא"ח עה"פ החודש הזה (אוה"ת. תורת שמואל תרכ"ו. ועוד) ועה"פ יורה ביום השמיני. וראה לקוטי לוי"צ לח"ג ר"פ שמיני.

חודש ניסן: וצירופו ישמחו השמים ותגל הארץ (משנת חסידים מס' ניסן בתחילתה). ראשית הנהגה נסית בכל השנה (עקידה פ' בא עה"פ החודש גו' (שער לח). הובא ונתבאר באוה"ת בראשית יח, יב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד, תרס"ו, תרע"ח (דפ' החודש). ועוד).

ראש חודש ניסן. פסח: שמאז ואילך אפי' לדעת רשב"ג (פסחים ו, א) שואלן ודרושין בהלכות החג. כ"ה חג... הוראות... ימי השנה כולה: להעיר מלקו"ת ברכה צח, ב.

ובמיוחד חג הפסח: ראה שיחת חג הפסח תש"ג (סה"ש תש"ג עמ' 75) "באמת מאירה הארת כל המועדים בכל יום, נאר חג הפסח ווערט נמשך שטענדיק" – נתבאר בלקו"ש ח"ה עמ' קעג ואילך. ולהעיר, אשר ענין זכר ליציאת מצרים הוא: יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו (חינוך מצוה כא).

הפסח – הראשון לכל החגים: ר"ה שם. פיה"מ להרמב"ם ור"ה שם.

דבר זה אמור לגבי כל פרטי החג, אך במידה גדולה יותר לגבי רעיונות היסוד שבו, ועל-אחת-כמה-זוכמה – אותם מביניהם שאינם משתנים, והם תקפים הן בזמן שבית-המקדש קיים הן בזמן הגלות, וכן בכל מקום.

נתעכב אפוא בזה, על עניינים מיוחדים הקשורים לשניים משמות חג הפסח: "זמן חרותנו" ו"חג המצות". שני שמות אלה מוזכרים תכופות, ככינוי לחג, בתפילות, בברכות וכו', והם משקפים את ענייני החג התקפים בפועל גם בזמן הזה ובכל מקום.

מה-שאינ-כן השם "חג הפסח" – הקשור עם קרבן הפסח, הנהוג בפועל רק בזמן הבית, או "מועד חודש האביב" – הקשור רק עם חצי הכדור שלנו (כולל – ארץ-מצרים), הצפוני.

* * *

מהו אפוא הקשר שבין תוכן ה"חרות" וה"מצות" ומשמעותם, וההוראה שבהם והשפעתם, לכל השנה ולכל יום בשנה?

– זמן חרותנו, אין מובנו רק חרות ושחרור עמנו, בני-ישראל, צבאות השם, משעבוד גשמי במצרים של פעם, אלא גם, כפשוטו, החרות (האמיתית) שלנו, השחרור של כל אחד ואחת מאתנו.

וכפי שמוסבר עניין "יציאת מצרים" בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה, וב"הגדה" עצמה, החל בכך ש"לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש-ברוך-הוא ממצרים, אלא אף אותנו גאל עמהם", ושהכוונה והתכלית (הפנימית) של יציאת מצרים היתה – "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה", היינו מתן תורה בהר סיני.

שהרי רק על ידי תורה ומצוות משיג יהודי חרות אמיתית, היינו שיחרור (גם ובעיקר) משיעבוד רוחני, הן מהשפעות חיצוניות ובמיוחד – (לא להתפעל מן העולם החיצוני, ולהשתחרר מהשתעבדות של נחיתות ושפלות לגבי העולם הלא-יהודי וכו'), והן מנטיות פנימיות והרגלים, ה"מצרים" (= "מיצרים וגבולים"), המפריעים ליהודי להגיע למלוא שלימותו – השלימות העצמית יחד עם שלימות העם, על-ידי אהבת ואחדות ישראל אמיתית.

אחת מגורמי ההפרעה המרכזיים ביותר לעניין האמור (היינו, לשלימות הבאה מאהבת ואחדות

לשניים משמות: ראה ג"כ הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים עמ' קנו ואילך. משמות: עניין השם – ראה שער היחוד והאמונה פ"א. או"ת לה"מ ס"פ בראשית. ועוד. השם "חג הפסח": ראה מ"כ דר"ח ניסן תשל"ו ובהערות שם (נדפס בהגש"פ שם עמ' תפד).

מועד חודש האביב: משפטים כג, טו. תשא לד, יח. חצי הכדור... הצפוני: שבחצי הדרומי – אז חודש הסתיו.

צבאות השם: כא יב, מא. וראה בארוכה תו"א תו"ח ואו"ת ד"ה בעצם גו' צבאות גו'.

וביהגדה: פיסקא בכל דור ודור. וראה פסחים (קטז, ב): בכל דור כו' צריך שיאמר ואתנו הוציא גו'. בהוציאך... הוזה: שמות ג, יב. ובפרש"י שם (משמור"ר פ"ג, ד): ושאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים דבר גדול יש לי על הוצאתו זו שהרי עתידים לקבל התורה על החר הזה לטוף ג' חדשים שיצאו ממצרים.

רק על-ידי תורה... חרות אמיתית: אבות פ"ו מ"ב. וראה גם שמור"ר פמ"א, ז. ויקר"ר פ"ח, ג. זח"ב קיג, סע"ב ואילך. ז"ח צז, ב. ועוד.

רק על-ידי תורה... מהשפעות חיצוניות: שהתורה נעשית לו חומה כדחז"ל עה"פ אני חומה זו תורה (פסחים פז, א). וראה ד"ה אני חומה (ס' המאמרים קונטרסים כרך א' עמ' 422 ואילך).

מנטיות... והרגלים: ראה דרושי דא"ח עה"פ לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך.

ה"מצרים" (= "מיצרים וגבולים"): ראה תו"א יתרו ע"ג, אג, ואילך. ועוד.

אהבת ואחדות ישראל: ראה שיחת ליל שמחת תורה תשמ"ג.

על-ידי תורה... אהבת ואחדות ישראל: להעיר מתורת הבעש"ט על המשנה אבות (פ"ב מ"ב) כל תורה שאין עמה מלאכה (כש"ט – הוצאת קה"ת – הוספות ס"ו פו. וש"ז).

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת מצורע,

ז' בניסן

מוצאי-שבת-קודש: אומרים 'זיהי נועם', 'ואתה קדוש' כרגיל (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' רצה ס"ג).

קידוש לבנה.

יום רביעי

היום הבהיר י"א בניסן

יום הולדת את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בשנת תרס"ב, דור שביעי לנשיאי חב"ד (משנת תש"י ואילך. קבלת הנשיאות בשלמות מיו"ד שבט תשי"א). התחלת שנת המאה וארבע להולדתו.

יום התועדות. היום מתחילים לומר מזמור ק"ד. לאחר אמירת המזמור של הרבי אומרים את המזמור המתאים לכל אחד, לפי מספר שנותיו.

יום חמישי,

י"ב בניסן

תענית בכורות (מוקדם). מתענים – בין בכור מאב, בין בכור מאם, ואפילו כוהנים ולוויים. ונתפשט המנהג, שבמקום ההתענות משתתפים הבכורים [גם קטן שעתידי להגדיל בערב פסח שחל בשבת] בערב פסח בסיום מסכת עם סעודת מצווה, וממילא פוקעת התענית לגמרי. יכולים לסיים מסכת גם מתלמוד ירושלמי.

סיום מסכת: "היה סיום הש"ס באולם הגדול, וכ"ק אדמו"ר הרש"ב היה נוכח. אחד הבחורים... סיים, ואמרו 'הדרן עלך' ושמות בני

רב פפא, ולא יותר. ואמרו קדיש דרבנן כמו שהוא בסידור, ולא כמו שהוא בהמסכתות" (רשימות דברים להר"י שי' חיטריק ח"ד עמ' ריט, מיום כ"ד בטבת תרע"ה בליובאוויטש).

יש דיון אם מי ששכח לעשות סיום ביום ה', חייב להתענות או לסיים מסכת ביום ו' ערב שבת-קודש.

בדיקת חמץ:

מי שעדיין לא קידש את הלבנה, יקדשה הערב (קידוש לבנה הוא מצווה עוברת, וקודם לבדיקת חמץ).

הכנות: לפני הבדיקה צריך לנקות היטב את כל החדרים שצריך לבדוקם, ולשמור שלא יתפור חמץ בשום מקום, מלבד מה שמיועד לאכילה אחר ובשבת בבוקר.

זמן קצר לפני כן מניחים במקומות שונים בבית עשר חתיכות של חמץ קשה, כל אחת מהן פחות מכזית ועטופה בנייר, אך לא בנייר כסף, שאינו נשרף היטב (נכון שיהיו על-כל-פנים כל הפתיתים ביחד – כזית). [הילדים יערכו רשימה היכן הניחו את החמץ, ואם אבד אחד הפתיתים – יעשו שאלת חכם].

זמנה: כמו באור לארבעה-עשר – מיד אחרי צאת הכוכבים (במרכז הארץ – בשעה 7:39), ותמיד לאחר תפילת ערבית.

שכח לבדוק בלילה, יבדוק ביום לאור הנר. שכח, לא יבדוק בליל שבת אלא בליל יום-טוב (שו"ע אדמוה"ז סי' תלה ס"ג. ע"פ שחל בשבת פ"ג הע' יב).

מקומה: כל המקומות שיש לחוש ולהסתפק שמה הכניס לתוכם חמץ, אפילו באקראי, צריכים בדיקה.

אופנה: בודקים לאור נר של שוועה, ועל-ידי

שלושים יום קודם החג

מי שאפשר לו, ישתה יין (אדום)¹⁶ בלבד. אם קשה לו, יערב בו מיץ ענבים טבעי, ואם גם זה קשה, ישתה מיץ ענבים טבעי לברו¹⁷.

הכוס:

חייבת להיות שלמה¹⁸ ולהכיל 'רביעית'¹⁹.

נוהגים להשתמש בגביע כסף²¹.

אין נוהגים להשתמש בגביע עם רגל²².

דבר מלכות

ישראל אמיתית היא העובדה ש"אדם קרוב אצל עצמו", דבר שעלול להביא לידי כך שייגרם פירוד רב ותיבנה מחיצה בינו לבין יהודי אחר, חס ושלום.

מכאן מובן, אגב, מדוע קשור זמן חרותנו (מיד עם תחילת סדר של פסח, הנהוג בדרך חרות) עם ההכרזה: "כל דכפין ייתי וייכול, כל דצריך ייתי ויפסח" (= כל הרעב יבוא ויאכל, כל הצריך יבוא ויערוך הפסח). מזמינים אל שולחן הסדר לא רק קרובים וידידים, אלא כל דכפין וכל דצריך,

בהגיע פסח על האדם לבצע בעצמו "בדיקת חמץ"

ו"ביעור חמץ" יסודיים ולבצר כליל את ה"חמץ"

שהצטבר כל השנה עד אשר, "לא יראה ולא ימצא"

יהודים ללא הבדל, באהבה אמיתית, אהבת כל ישראל (לא רק לקרובים וידידים). לפיכך היה ב"זמן חרותנו" הראשון, מיד עם תחילת הדיבור אל פרעה — התנאי של "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו", ולאחר מכן, ביציאת מצרים, יצאו כל בני ישראל, בני כל השבטים, ממצרים, מבלי שנשאר יהודי אחד ויחיד בגלות — כולם ללא הבדל ובאותו הרף עין, באותו רגע.

* * *

העניין של "חג המצות" מורכב משני חלקים: החיוב לאכול מצה, והשלילה של אכילת חמץ, עד כדי "כל יראה וכל ימצא".

בין שני אלה קיים הבדל: חיוב אכילת מצה יש לו שיעור ומידה בכמות ובזמן (יוצאים ידי חובה באכילת "כזית מצה", זאת דווקא בלילות הראשונים של חג הפסח, שכן לאחר מכן ניתן להסתפק ב"מצה עשירה", מביצים וכיוצא בזה, או במאכלים אחרים כגון — בשר ודגים וכיוצא בזה, ובלבד שלא יהיו חמץ). לעומת זאת איסור החמץ הוא מוחלט והוא כולל אפילו משהו חמץ, בכל רגע (וזמן כלשהו) של כל משך ימי חג המצות.

בכך יש רמז והוראה לחיי הנשמה של היהודי, בהתאם לתכונות הטבעיות של החמץ ושל המצה. טבעו של החמץ הוא שהבצק תופח ומתרומם עוד ועוד, דבר המעניק טעם מיוחד לחם האפוי.

אדם קרוב אצל עצמו: סנהדרין ט, סע"ב. וש"נ.

סדר... בדרך חרות: שו"ע אדה"ז סי' תעב ס"ז.

יהודים כליל הבדל: ולהעיר מהנאמר בהגדה כנגד ארבעה בנים דברה תורה — שכוללים כל סוגי עם בני ישראל. — ראה הגש"פ שם עמ' רה.

בנערינו... ובבנותינו: בא י"ט.

ובאותו הרף עין: מבילתא (הובא בפרש"י) עה"פ בא יב,מא.

כל יראה וכל ימצא: כן הוא בכ"מ (פסחים ה,ב. רמב"ם הל' חו"מ פ"א ה"ד. טוש"ע תמ"ב. שו"ע אדה"ז סת"ל"א. ועוד) בשינוי מלשון וסדר הכתוב: לא ימצא (בא יב,ט) לא יראה (שם יג,ז).

חיוב אכילת מצה: טור או"ח ס' תעה. שו"ע (אדה"ז) שם ס"ז (סל"ב).

מצה עשירה: טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח ס' תסב.

משהו חמץ: פסחים ל, רע"א. רמב"ם הל' חמץ ומצה פ"א ה"ה. טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח ר"ס תמו.

בכל רגע: ראה שו"ע אדה"ז שם ר"ס תלא, ור"ס תמה: וכל רגע ורגע.

רמז והוראה... ש"ל החמץ וש"ל המצה: ראה לקו"ת צו ד"ה ששת ימים (הא) פ"ג. שה"ש יד,ד. ואילך. וראה גם אה"ת דרושים לחג הפסח (ויקרא כרך ב) עמ' תנח. ועוד.

17) ראה המובא בסי סדר פסח כהלכתו חייב פיג הערה 26, פסקי תשובות סי' תעב אות יא, וילקוט יוסף סי' ערב העי יא. באגיק כרך יט עמ' ריג מציע הרבי מיץ ענבים כפתרון לשתית ארבע כוסות לחולה. (בקונטרס י"ח ססלו מובא שבלייל שמע"צ תשליח אחרי התקף-הלב בא הרבי לקדש בסוכה, והציעו הרופאים שיקדש על מיץ ענבים, והרבי סירב, באומרו "קידוש מאכט מען אויף וויין" [=קידוש עושים על יין]).

18) שו"ע אדמוה"ז סי' קג ס"ד.

19) שו"ע אדמוה"ז סי' תעב ס"ז יח.

20) אך כוסו של הרבי גדולה ביותר — 'המלך במסיבו חייב עמי שג'.

21) 'אצור' עמי קלח. 'המלך במסיבו חייב עמי שג. כף החיים סי' תעב ס"ק יא. אך כוס של אליהו מוג הרבי בזוכית שקופה (המלך במסיבו שם עמי שג).

22) במאמרו של הרה"ג רח"י שי' איזנבך בגליון 400 של 'כפר חב"ד', מסביר נוהג זה — הקיים גם בקהילות חסידיות אחרות — כיוון שעי"פ הזהר נעשה עניין אחד מחמש אצבעות ידי יחד עם הכוס, ולכן אין מפסיקים ביניהם. וצ"ע באם אירע שיש רק כוס עם רגל, האם לדין יש לאחוז מתחת הרגל או מעליה.

16) שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ו (אם אין הלבן משובח ממנו), וכן נהג בייק אדמו"ר נשיא דורנו, וראה 'הגדה היכל מנחם' עמ' לו, שהקפיד על כך גם כל השנה. אמנם בכוי"כ שנים השתמש הרבי ביין שאינו אדום, בליל הסדר וכל השנה. מצווה מן המובחר לקחת יין שאינו מבושל ושאינו בו שום תערובת כלל. אבל אם אין לו יין אחר משובח כמוהו, אפילו לכתיחה יכול לצאת בהם אם הם כשרים לברכת הגפן (שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ז).

לכתיחה, יין הכשר לברכת הגפן הוא שיש בו לפחות שליש ממנתו יין טהור (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' רד ס"י ט"י. שו"ת צמח צדק או"ח סי' כח. אמנם יש לדעת שע"פ המבואר שם — כל זה הוא רק כשהדרך לשתותו על-ידי מוינה זו, ולא ניתן לברר זאת כיום כשהיקבים מוסיפים כוהל, ומהם גם תמציות שונות. ולכן לכל הדעות יש להשתדל להשתמש ביין שיש בו מידה מירבית של יין טבעי. כן לכאורה כל זה אינו שייך כלל במיץ-ענבים, ושם יש להשתדל ביתר שאת, אם כי ע"פ החוק כשכותבים 'מיץ ענבים טבעי' אסור להוסיף תמציות וכד').

כיום, ובפרט בסדרים הציבוריים, שמארחים גם כאלה שיש חשש בנגיעתם ביין, סומכים רבים על הפיסטור כיון מבושל. ויש מחמירים (ראה שו"ת אגרות-משה יו"ד ח"יב סי' נב, שו"ת מנחת-שלמה סי' כה, ועוד).

ואילו המצה, מתהווה מן ההיפך המוחלט: כאשר לא מאפשרים לבצק לתפוח ולהתרומם כלל וכלל. מוסבר בספרים כי החמץ רומז לגאווה וגסות הרוח החודרות, רחמנא ליצלן, לחיי היום-יום. במקביל מוסבר עוד כי מידת הגאווה מהווה שורש ומקור לכל הנטיות הבלתי רצויות: "תועבת ה' כל גבה לב", וכמאמר חכמינו וזכרונו לברכה לפיו על אדם שבו יש גסות רוח אומר הקב"ה: "איך אני והוא יכולים לדור בעולם", וכן קיימים מאמרים נוספים של חכמינו ז"ל ברוח זו. לפיכך, אחד הטעמים לכך (אף שככלל יש לקיים את כל ציוויי השי"ת כציוויים אלוקיים ולא מצד טעמים אחרים) שאיסור חמץ הוא אפילו במשהו – הוא כדי לרמוז שיש לשלול כל גאווה וגסות הרוח לגמרי.

יתר על כן, האדם עוסק ב"חמץ" כל השנה, שעה שעושה לפרנסתו, "ששת ימים תעבוד", בעולם גשמי של חולין, עם השפעות של חול, הרי כמעט בלתי נמנע שלא תתגב אליו מחשבה של "ישות", "אני ולי", וכיוצא בזה. וכן, במיוחד לאור הרגש הטבעי האמור שלפיו "אדם קרוב אצל עצמו" – עלול להיות שהתנהגות זו לא זו בלבד שתהיה אצלו ל"טבע שני", אלא שאף תיקבע בלבו הנחה שהיא מוצדקת וישרה, כביכול. מכיוון שכך, יש אפוא צורך, להבטיח את השמירה מפני האמור, במידה חזקה ביותר.

משום כך הרי כשמגיע ערב פסח על האדם לבצע בו עצמו "בדיקת חמץ" ו"ביעור חמץ" יסודיים, לבער כליל את ה"חמץ" שהצטבר במשך כל השנה, גם אם הוא בכמות זעירה ואפסית, "משהו", ולאחר מכן לשמור בקפדנות את עצמו ואת כל ביתו מ"משהו חמץ" במשך כל השבוע של חג הפסח (בתוספת יום-טוב שני של גלויות ביום השמיני – בגלות), הכולל יום ראשון, יום שני, וכך הלאה, כל יום מימי השבוע, עד לאופן – ש"לא יראה ולא ימצא".

כל זה, בצירוף עם חיוב אכילת מצה, מלמד ואף נותן כוח לכל יהודי לעמוד איתן כנגד ההשפעות של עולם החולין, ולהתגבר על הנטיות העצמיות, הבלתי רצויות, כדי להגיע באמת ל"זכר ליציאת מצרים", למידה הגדולה ביותר של חרות אמיתית בכל יום מכל ימי השנה.

* * *

החיוב של הזכרת יציאת מצרים הוא בכל יום, ויתר על כן – פעמיים ביום: הן ביום (כאשר שורר אור) והן בלילה (כאשר בחוץ שורר חושך).

מוסבר בספרים: ראה מקומות שנסמנו בהערה הקודמת.

הגאווה מהווה שורש ומקור לכל הנטיות הבלתי רצויות: בלקו"ת שה"ש שם: וכידוע שבח"י גסות נקרא אבי אבות הטמאה שהוא מקור כל התאוות כו'. וראה שה"מ תרכ"ו עמ' רטו. ועוד. ולהעיר מכש"ט סי' שעו. שם סי' כ"ח. רלח. אר"ת להה"מ סי' קפט. ועוד.

תועבת ה' כל גבה לב: משלי טז, ה.

וכמאמר חכמינו וזכרונו לברכה: טוטה ה, ב.

כל ציווי... כציוויים אלוקיים: ראה שה"מ תש"א עמ' 60. ובכ"מ.

ישוּש אֶשְׁלֹא כֹף גֹּאוּה ... לגמרי: רמב"ם הל' דעות פ"ד ה"ג. רבנו יונה לאבות פ"ד מ"ד. שו"ע אה"ז אר"ח סקנ"ה סו"ס"א. סקנ"ו ס"ג. נתבאר בארוכה באוה"ת ויקרא (כרך ב') עמ' תמא ואילך.

האדם עוסק ב"חמץ"... יש אפוא צורך... להבטיח את השמירה: ראה שו"ע אה"ז שם סתל"א ס"ה, ור"ס תמו.

ששת ימים תעבוד: יתרו כ, ט.

טבע שני: דהרגל נעשה טבע שני – שבילי אמונה נ"ד ש"ב. וראה שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ז. תניא ספ"ד (וראה גם פמ"ד – ט, ב).

לשמור... מימשהו חמץ: ראה באר היטב אר"ח ר"ס תמו: הארז"ל כתב הנהרה ממשוה חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה. – נתבאר בשו"ת אחש"פ ופסח שני התש"מ.

הזכרת יציאת מצרים... בכל יום... פעמיים ביום: רמב"ם הל' ק"ש פ"א ה"ג. שו"ע אה"ז סס"ז ס"א. אבל ראה פ"ח שער חמץ"צ פ"ו. סי' הארז"ל סדר ההגדה – נתבאר בהגש"פ שם עמ' רג ואילך.

וטרם קבעו לה שם עברי תיקני' שניהם יחד – הן למרור והן לכורך'. פירור ה'חריין' השנה – לפני שבת (ולסגור היטב בכלי').

עדיף להשתמש בחסה מגידול נקי מחרקים, הטעונה רק השריה קלה במי סבון ושטיפה. חסה רגילה – גם הקלחים – טעונה בדיקה היטב מן החרקים, וכבר ציינו שעדיף שלא להשתמש בחומץ או מלח [מלבד הזהירות מ'כבוש', הבעיה שברכיזו גדול מדי החרקים המוצצים מתים ונשארים בתוך העלה] אלא בנוול לשטיפת כלים, בריכוז הרגיל, ולשטוף כל פינה היטב בעזרת 'ליפה' עדינה (הרכיב לא אכל קלחים)'.⁹

חרוסת:

רסק פירות עבה, זכר לטיט. נעשה מפירות שנמשלה בהן כנסת ישראל¹⁰, וצריך לתת בתוכו תבלין הדומה לתבן כגון קינמון וזנגביל, אך "מכמה שנים מנהגנו לא לקחת קידה

כרפס:

ראשי-יתבות: ס'־פרך, כלומר שישים ריבוא עבדו עבודת-פרך¹³. ואנו נוהגים לקחת בצל (או תפוח-אדמה)¹⁴.

היין:

בליל הסדר חובה על כל אחד ואחת¹⁵ לשתות ארבע כוסות יין.

אג"מ או"ח ח"א סי' סד על 'מדינותינו' היום, ובהגדת 'קול דודי' בשמו. מאידך בהערות הגר"מ אליהו לסי' וזאת הברכה עמ' 361 פסק שבצל חי שאינו חריף ברכתו בפה"א] לעולם אין דרך בני אדם לאכול שומים ובצלים חיים אף כשהם רכים¹¹, ובסדר ברה"י (פיו ה"ד, עיי"ש בביאור הרב גרין, וכן בלוח ברה"י פ"ט הי"א) פסק רבינו שאם הבצלים ראויים לאכילה בפני עצמם, אף אם רוב בני אדם אוכלים אותם רק עם פת – מברכים עליהם בפ"ע בפה"א. משמע שאם גם המיעוט אינו אוכלם בפ"ע, ברכתם שהכל אבל לפי הנ"ל כנראה גם בימינו יש מיעוט שאוכלם חיים (ואי"צ לסמוך על הח"י סי' תעה ס"ק טז, שאף אם אינו ראוי מברך על המרור בפה"א, שבושעו רבינו שם סכ"ג לא פסק כן).

(15) שו"ע אדמו"ה"י סי' תעב סכ"ה.

מידע לסובלים מסוכרת: היין 'קברנה סוביניון' אדום של 'כרמלי' כמעט ואינו מכיל סוכר כלל (מדובר בסוכר שמהיין עצמו. בינות יבשים אחרים, יש המכילים 4% ויותר).

מידע כללי: היינות (הרגילים) מתוצרת הניל, וכן היין בהכשר בי"ד רבני אישי הם מפוסטרים (לגבי יצרנים אחרים – יש רבים שאינם מפוסטרים כלל, כמו יקבני הגולן, והמצב משתנה מזמן לזמן גם במגוון של כל יצרן. בדרך כלל מיץ ענבים הוא מפוסטר). כן הם מכילים מעט מאוד תוספות. היינות ומיץ-הענבים מתוצרת משפ' שפרינגר כפר-בחי"ד הם ללא כל תוספות, והיין היבש הוא גם ללא סוכר כלל. הם משווקים גם יין מבושל ממש. וראה בהערה הבאה.

מפידים להשתמש בחסה מסוג 'רומינה', אולי על-פי משי"כ בסי שיעור-יתורה עמי קצו שעדיף לקחת "מין הארוך" דווקא. וראה נטעי-גבריאל – פסח ח"ב פני"ד סי' 8) כיוון שאין יוצאין ידי חובה במרור כשהוא כבוש, ושיעור 'כבישה' בציר או בחומץ הוא 'שיתנונו על האש וירתחו' (שו"ע אדמו"ה"י סי' תעג סכ"ג), וזה יתכן לפעמים אפילו בשתיים-שלוש דקות.

(9) ומציינים בזה למג"א סי' תעג ס"ק יא. אך במצב הנתון ודאי עדיף להשתמש בהם.

(10) שו"ע אדמו"ה"י סי' תעג סל"ב לג.

(11) צריך לרכבה, כיון שיטיבולי ייתכן רק בנוול.

(12) 'התוועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 181. ספר המנהגים.

(13) אבודרהם, מהרי"ל – ילקוטי טעמים ומנהגים: לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

(14) ב'רשימות' חוב' צ (יומן ניסן תרצ"ה, ורשא) עמ' 14: "לכרפס – היו לוקחים בצל, ורק אח"כ כשנחשו הדורות, לקחו [הנשים, המלך במסיבו ח"א עמי קלא. יאוצרי' עמי קלד] תפוחי אדמה, אבל אדמו"ר מהר"ש לא היה שבע רצון מזה".

ולעירי שבאוצרי' שם ציין לערוך השלחן ומעדיני שמואל, וכן מציינים לחיי אדם יסוד ושורש העבודה שנהגו בבצל, ואכן גם בסי' רה ס"ד פסק שם כדעת שו"ע רבינו שם ס"א, שהבצלים טובים לאכילה [=ללא פת] ומברכים עליהם 'אדמה', ואכן מספרים שכך נהגו ברוס"א, אך במשניים שם ס"ק ה כתב (מהשעית' ס"ק ב) ש'במדינותינו [וכ"כ בשו"ת

שואלין ודורשין בהלכות הפסח (ב)

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

ההכנות לסדר*

מצות:

לא לשכוח לוודא שהפרישו 'חלה' מן המצות, ואם לאו – להפריש.

יש לברור אותן מחשש נפוחות וכפולות.

יש להכין מצות בכמות מספקת עבור כל המסובים. שלוש מצות שלמות בקערה של עורך הסדר (וכל משתתף מבר-מצווה ומעלה), וכן מצות נוספות (שיהיו בהישג-יד לקראת קיום מצוותן) בעבור כל המסובין למצוות אכילת מצה, כורך ואפיקומן.

עבור הסדר נוהגים לקחת מצות כפופות – בית קיבול, שזוהו ענין 'כלי' האמיתי. ונוהגים להפריד במפה בין מצה למצה¹.

זריע:

נוהגים לצלות את הזרוע, והשנה צריך לעשות זאת לפני שבת. שכח ולא צלה, אסור לו לצלותה במוצאי שבת (מכיוון שאין מנהגנו לאוכלה אף ביום המחורת)², ויניח במקומה בשר מבושל³.

נוהגים לקחת חלק מצוואר עוף. כמו-כן מדקדקים שלא לאכול את הזרוע אחר-כך – כל זה הרחקה שלא יהיה כל דמיון לקרבן הפסח. ומטעם זה הנה כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע היה מסיר כמעט את כל הבשר מעל עצמות הזרוע⁴, וכן נהג גם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע⁵.

ביצה:

מבושלת עד שתתקשה. אם לא בישלה לפני החג, אפשר לבשלה בליל החג.

הרבי היה מדקדק שלא תישבר קליפת הביצה, אף שטורח היה לו להעמידה במקומה על-גבי המצות כשהיא בשלמותה.

מרור:

נוהגים לקחת חסה⁶ [כך שמה גם בארמית, ובלשון המשנה 'חורת'] ותמכא [כך שמה בלשון המשנה, לפי הזיהוי במסורת אשכנז, ובימינו נקראת בארה"ק בטעות בשם 'חורת',

* ראה גם לקמן בילוח השבועי לערב שבת הגדול עמ' 20-19.
 (1) ספר-המנהגים.
 (2) שו"ע אדמו"י סי' תעג סכ"א.
 (3) כף-החיים שם סי' ק סג.
 (4) מנהג מדינותינו שלא לאכול צלי בליל פסח (שו"ע אדמו"י סי' תעו ס"א), וכאן משמע שמדקדקים שלא לאוכלה כלל גם בימים שלאחר מכן, כהאוסרים שהובאו בכף-החיים שם סי' ק ב.
 (5) אבל מעט בשר צריך להשאיר עליה, שכן עצם ללא בשר אינה נקראת 'תבשיל', שו"ע אדמו"י סי' תעג סכ"ב. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מסיר לפעמים אף את החוט
 הפנימי שבחלל הגרגרת – יוצר מנהגי חבי"ד, ניסך-סיוון, עמ' קל.
 (6) ספר-השיחות תשי"ב עמ' 93.
 (7) "מצווה לחזור אחר חזרת... ואף-על-פי שהחזרת אין בה מרידות, מכל מקום כשהיא שוהה בקרקע, מתקשה הקלח שלה ונעשה מר מאוד, ומפני כך היא נקראת מרור, ומצווה לחזור אחריה אף כשהיא מתוקה... זכר למה שמררו המצרים את חיי אבותינו... בתחילה בפה-רד... ולבסוף מררו חייהם בעבודה קשה..." (שו"ע אדמו"י סי' תעג ס"ל). ולעיל בסכ"ג מביא שיוצאים בין השאר גם בתמכא שקורין קריין. ובסכ"ח שמצטרפים זה עם זה לכזית.

כיוון שחוגגים את חג המצות, זמן חרותנו, כפי הראוי, מסייעת ההזכרה לכך שכל הפעולות של חיי היום-יום נעשות חרותות בתוכן הפנימי של חג המצות וזמן חרותנו: היהודי משתחרר מכל ההגבלות והבילבולים ומבצע את שליחותו של הקב"ה – "תעבדון את האלקים", "אני נבראתי לשמש את קוני" – על-ידי קיום תורה ומצוות, ובמיוחד את המצווה שהיא כלל גדול בתורה: "ואהבת לרעך כמוך". הוא מקיים גם בכל ענייני הרשות, פרנסה וכו', "בכל דרכיך דעהו", ו"כל מעשיך לשם שמים", טוב לשמים וטוב לבריות, וכל זה – בשמחה ובטוב לבב.

משום שכפי שזוהי היה ב"זמן חרותנו" הראשון כך הוא תמיד – "אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים; הקב"ה בכבודו ובעצמו לא זו בלבד שמוציא אותך אלא אף מעלה ומרומם אותך מתוך (ובאמצעות) הגלות בארץ מצרים.

* * *

ויהי רצון שלכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יהיה חג המצות כשר באמת, בגשמיות וברוחניות, וחרות אמיתית מכל העניינים המפריעים את מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

וזה יהיה הכנה קרובה ממש לחרות המלאה שהגאולה השלימה והאמיתית תביא לכל יהודי ולכל היהודים, ויתקיים: "מהר והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ", "והיו עיניך רואות את מוריד" (ה'), "ובאמצעות היהודים – כל העולם כולו: "והלכו גוים לאורך", "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וגו'" "פחד ה' והדר גאווו".

בכבוד ובברכה

לחג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

(מכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ראש-חודש ניסן ה'תשמ"ג;
 – יתורת-מנחם – התוועדותי vvvשתשמ"ג, עמ' 1144-1140)

מסייעת ההזכרה: כפי' האריז"ל עה"פ והימים האלה נזכרים ונעשים (ראה רמ"ז בספר תיקון שושבים. הובא ונתבאר בספר לב רוד (להחיד"א) פכ"ט).
 אני נבראתי לשמש את קוני: משנה וגמרא קידושין בסופה.
 כלל גדול בתורה: "ואהבת לרעך כמוך": קדושים יטיח. תו"כ הובא בפרש"י עה"פ. ויתירה מזו – זו היא כל התורה כולה (שבת לא, א). וראה תניא פל"ב. קונטרס אהבת-ישראל.
 ככ"ל... לשם שמים: אבות פ"ב מ"ז. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע א"ח סרל"א.
 שו"ע ארה"ז א"ח סקנ"ו ס"ב.
 אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים: תהילים פא, יא.
 מהר... הארץ: ברכת "אהבת עולם".
 והיו... מוריד: ישעיה ל, כ. וראה – ובכל הבא לקמן – תניא פל"ו.
 והלכו... לאורך: ישעיה ס, ג.
 ונגלה... כל בשר וגו': שם מ, ה.
 פחד הוי' והדר גאווו: ע"פ ישעיה ב, יט. שם, כא.

"הדרך הישרה" לגלות ולהביא המשיח

"כל שהיא תפארת" – לימוד תורה בענייני גאולה ומשיח

השאלה היא: כיוון שכבר נסתיימו "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" – מהי ה"דרך ישרה" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) שיבור לו האדם (כללות בני-ישראל) שגמר ענייני העבודה כדי לפעול התגלות וביאת המשיח?

והמענה לזה – "כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם":

"תפארת" – קאי על התורה ("תפארת זו מתן תורה"), שמצד גודל מעלתה בכוחה לחבר ב' התנועות דרצוא (קירוב ודביקות להקב"ה, "תפארת לעושיה") ושוב (המשכה למטה, "תפארת לו מן האדם"), שהאורות העליונים יומשכו וייתגלו בכלים, שעל-ידי זה מתגלה עניינה האמיתי של הגלות (אורות עליונים), באופן שמושלל עניין הגלות כפשוטו, גאולה שאין אחריה גלות.

...כיוון שמשיה צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה... של כל אחד ואחת מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (לא על-ידי מלכות בטהרה, עניינו של מלך המשיח עצמו, אלא) על-ידי "מלכות שבתפארת", כלומר, עניינו של מלך המשיח (מלכות) כפי שהוא בתורה (תפארת)... שעל-ידי התורה (עניינו של משיח בתור "רב") נמשכים ומתגלים האורות העליונים והגאולה (עניינו של משיח בתור "מלך") באופן פנימי.

ובפשטות: "תפארת" – הוא עניין לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" – הוא לימוד התורה בענייני מלך המשיח ובענייני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות,

– בתורה שבכתב (ובפרט "בדברי הנביאים... שכל הספרים מלאים בדבר זה") ובתורה שבעל פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) ובמדרשים, וגם – ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזוהר ("ש'בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון ביה מן גלותא ברחמים"), ובפרט בתורת החסידות (שעל-ידי הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא), בתורת רבותינו נשיאנו, ובפרט בתורתו (מאמרים וליקוטי-שיחות) של נשיא דורנו – מעין ודוגמה והכנה ללימוד תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא", שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלוקות ("דע את אלוקי אביך"), כפסק-דין הרמב"ם ש"באותו הזמן... יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו" – וההוספה בלימוד התורה בענייני משיח והגאולה ("מלכות שבתפארת") היא ה"דרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע – ו' באייר ה'תשנ"א;
ספר-השיחות ה'תשנ"א, כרך ב, עמ' 498-501, 497)

חודש ניסן

אמירת ה"נשיא"

מראש-חודש ניסן עד י"ב בו נהגין לקרות פרשת הנשיא שהקריב באותו יום את קורבנו לחנוכת המשכן.

לאחר אמירת הנשיא אומרים "יהי רצון", שבו מבקשים ש"יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט". נמצא, כי על-ידי אמירת הנשיאים מאירים בכל יהודי כל הניצוצין והאורות של כל השבטים, הכוללים את כל ניצוצות הקדושה שבכל העולם כולו (שנברא "בשביל ישראל"). אין כאן איפוא זכרון בעלמא, אלא פעולה נצחית.

עניין זה – חנוכת המזבח – הוא יסוד והתחלה לעבודת ישראל במשך כל הדורות. שכן חנוכת המזבח ענינה כענין החינוך. כשם שהחינוך מניח את היסוד לכל עבודת המחונך במשך כל ימי חייו, כך גם בחנוכת המזבח הועמד היסוד לעבודת המשכן, שהיא תכלית כל עבודת האדם – "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

(ליקוטי-שיחות ניסן תשמ"ז)

ראש-השנה למלכים

"באחד בניסן ראש-השנה למלכים ולרגלים" (ראש-השנה פ"א מ"א)

יש לומר שהדבר קשור לכך שבחודש ניסן "נולד" העם היהודי כ"ממלכת כהנים וגוי קדוש", מלוכה וקדושה.

ושני הדברים קשורים זה בזה.

מלוכה – על יהודי להיות "כהן" ועבד של הקב"ה (על-ידי קיום מצוותיו), ו"עבד מלך מלך". קדושה – עליו להכניס קדושה ב"חול" של ענייני העולם, שזהו עניין ה"רגלים", שהם "מקרא קודש".

(ממכתב ראש-חודש ניסן תשל"ז)

מחורף לאביב

"היום אתם יוצאים בחודש האביב" (בא יג,ד)

אביב מסמל תקופה של יצירה ופעילות משגשגת, ואילו חורף מסמל שיתוק פעולה והעדר יצירה. העובדה שיציאת מצרים התרחשה באביב מלמדת אותנו, שאף לאחר תקופה ארוכה של "חורף", אין לו לאדם להתייחס: ביכולתו להיכנס לתקופה מזהירה של "אביב".

ואף במצרים היה כך: לאחר מאתיים ועשר שנות שיעבוד וסבל, לא היה נראה אפילו זיק של תקווה להתחדשות ושגשוג, ובכל זאת נגאלו בני-ישראל משם, ואף הגיעו לחירות אמיתית בעת קבלת התורה.

(ממכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו)

שליחות התומכי-תמימים

בשולי רשימה זו כדאי להביא את סיפורו של המשפיע הרה"ח ר' שלמה שיחי' זרחי (בראיון ל'כפר חב"ד', גיליון 1110, עמ' 28 – כ"ט בתשרי תשס"ה), אשר בשנת תשל"א, עם סיום שנת לימודיו ב'כולל', ביקש לנסוע לשליחות וכתב על-כך לרבי. הרבי השיב על כך ב"יחידות":

"מה אתה חושב? 'שליחות' זה לארוז מזוודות ולנסוע לאוסטרליה? אם תהיה מסירות-נפש כשתהיה פה בישיבה, זו שליחות כמו באוסטרליה". הרבי הוסיף והרגיש: "אם זה יהיה במסירה ונתינה – זוהי שליחות כמו באוסטרליה".

מאוחר יותר, כאשר הכריז הרבי על הקמת ע"א המוסדות, כתב הנ"ל לרבי: "כעת יש את כל ה'קאך' לגבי הקמת ע"א מוסדות' ואני רוצה לנסוע לשליחות ולעסוק בעניינים של הרבי, במשך שלושה חודשים". הרבי לא ענה לו והדבר הכאיב לו מאוד. בהתוועדות של הרבי ביו"ד כסלו, בכה ר"ש זרחי, בשקט כמובן, בינו לבין עצמו, והנה למחרת בבוקר בדיוק יצאה לו תשובה מהרבי:

האומנם לדעתו יגיעה אשר תלמיד תומכי-תמימים יהיה תמים כדרוש אינו נוגע לכללות העניין דשנת השבעים!! לכתוב שאין בו חיות – זה מצד חלל השמאלי ולא מצד העניין שבו הוא עוסק.

ואברכה מברוך

נחתום במענה הרבי למברכיו לרגל יום הולדתו:

"חוב וזכות נעים לסיים בתודה לכל אלה שברכו ליום ההולדת, ובלשון המסורת: כבר מילתייהו אמורה ואברכה (השם) מברכך בברכת השם המרובה על העיקר".

הודו לנפול נעים אס ייה דמוכד ואלא דלדתי ז"ל חתומה זלמן האם זמני: קדב/חמאסא זאואל ואדוכב (זאס) אנדעך די גרעת האם הא זקא על הענין

לגבי המוסדות המוקמים במהלך שנת השבעים:

כ"ו אייר תשל"ב:

ע"ד ביהכ"נ [על-דבר בית-הכנסת] בצפת... באם הבנייה תגמר עד י"א ניסן יוכל זה להיות מכלל העי"א מוסדות.

י"ב אלול תשל"ב:

לכתוב פרטים איזה מוסדות נכללו בע"א מוסדות.

בחודש מנחם-אב תשל"ב כותב הרבי בקשר לסיום בניית בניין ישיבת תורת-אמת בירושלים ת"ו:

באם יוגמר כהנ"ל עד ליי"א [לי"א ניסן] תשל"ג, יכניסו הנ"ל לסדר המענקים לעי"א מוסדות.

גדולי תורה ומנהיגים מברכים

לא רק בקרב אנ"ש הורגשה תכונה לקראת יום ההולדת השבעים של הרבי, אלא גם בכל העולם היהודי כולו. רבנים וגדולי-תורה רבים הביעו את איחוליהם לרבי בצורה כזו או אחרת. כך התפרסמו מכתבי ברכה ששיגרו גאוני התורה וגדולי האדמו"רים. ראש ממשלת ישראל דאז, הגב' גולדה מאיר, שיגרה את שגרירי ישראל דאז בארה"ב, מר יצחק רבין, להביא לרבי את איחולי הממשלה והעם היושב בארץ-הקודש.

ראש עיריית נתניה כאותם ימים, מר עובד בן-עמי, החליט להעניק מתנה מקורית לרבי בדמות קריאת רחוב בעירו בשם "רחוב חב"ד". הרבי השיב לו על כך באיגרת תודה.

בתי חב"ד רבים, במיוחד בארצות-הברית, הוקמו במסגרת ע"א המוסדות, וכן הונחו תשתיות למוסדות ומפעלים נוספים.

"בא בימים"

"לגבי הגיל אין להסתכל על היספורטי אלא כיצד מרגישים" □ ייש לדעת שצריך להיות 'בא בימים', כפי שמפורש בזוהר, שבאים עם כל הימים, עד שלא חסר אפילו יומא חדא" □ צרור עובדות, התבטאויות ומאורעות הקשורים ליום ההולדת של הרבי נשיא דורנו

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

הרבי לקראת י"ד בכסלו תשכ"ט [שנת הארבעים לחתונתו, כאשר הרבי ביקש לקשר את האיחולים עם תורה, תפילה ותשובה – ראה גם ספר 'מי מלך', כרך א, עמ' 311-309].

כך אנו מוצאים בין סעיפי ההחלטות שנתקבלו בכנס אנ"ש שיחי' בארץ-הקודש

"בעתו קבלתי ברכתו ליום ההולדת, וכל המברך יתברך בברכתו של הקב"ה שהיא בתוספת מרובה על העיקר לחיים שלימים ונעימים מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף" – השיב הרבי לאחד ממברכיו בשנת תשי"א (איגרות-קורש, כרך ד, עמ' רעט). באותן שנים לא רבים ידעו את תאריך יום-ההולדת של הרבי ועל-כן, כנראה, מעטות הן ההתייחסויות לכך בכתובים.

"היום מלאו לו נ"א שנה"

להלן צילום מכתב ברכה ששיגר לרבי – י"א בניסן תשי"ג – החסיד המבוגר הרב אליהו-איכיל סימפסון [שהרבי התבטא אודותיו בשנת תשכ"ז (ראה ספר 'איי המלך', עמ' פה) "שהוא מזקני החסידים, ואחד מאלו שעל-ידם נתייסדה 'תומכי-תמימים'..."].

הוספה במספר שבעים

יום ההולדת שצויין בליובאוויטש ב'שטורעם' הגדול ביותר היה, ללא ספק, יום הולדת השבעים (י"א בניסן תשל"ב). במידה מסויימת ניתן לומר שהרכבה רעיונות היו בבחינת "אתערותא דלתתא", כשלנגד עיני אנ"ש עמדו דברי

